

# Duik de Noordzee schoon

## In actie voor veilige en visvriendelijke wrakken

Tekst: Ben Stiefelhagen en  
Klaudie Bartelink

Fotografie: Cor Kuyvenhoven

De Noordzee ligt bezaaid met scheepswrakken. Omdat wrakken pleisterplaatsen zijn voor vissen vormen het favoriete bestemmingen voor zowel duikers als sportvissers. Helaas worden veel wrakken ook bezocht door beroepsvissers en ontsierd door verspeelde visnetten en lijnen. Deze netten blijven onbedoeld vis vangen. Ben Stiefelhagen en Klaudie Bartelink, twee gedreven sportduikers, bonden de strijd aan tegen de spooknetten.

**H**et is nog vroeg, maar de zon doet zijn best om de aarde op te warmen. De vlaggen hangen slap, het belooft een fraaie dag te worden. In de Scheveningse haven is het al een drukte van belang. Sportvissers in dikke pakken met zwaaiende hengels proberen het beste plekje aan boord van de wachtende charterboten te bemachtigen. Op de kade lopen mensen te slepen met zware duikflessen en volle tassen. De duikers in de Scheveningse haven komen voor een avontuurlijke duik naar het wrak van de Elbe. Dit wrak ligt op de Bruine Bank, 40 mijl varen vanuit de Scheveningse haven.

### Kabeljauw opzij duwen

Het water is vandaag behalve erg koud ook erg helder. Klaudie geeft met haar duim en wijsvinger het oké-teken dat de duik kan beginnen. Samen verdwijnen we langs de ankerlijn de diepte in.

Een school kleine, zilverkleurige vissen licht op in de zonnestralen die door het water dansen. Ze zwemmen op ons af, wijken uiteen, passeren ons en sluiten weer de gelederen.

Met weemoed denken we terug aan de tijd, nog geen tien jaar geleden, dat grote scholen kabeljauw de wrakken bevolkten. Je moest ze letterlijk opzij duwen om iets van het wrak te kunnen zien. Door overbevissing is dat helaas verleden tijd.

### Dodelijke val

Onder ons worden de contouren van een groot wrak zichtbaar. Op de dieptemeter van de Aquila was het een lijn die de stroomgeul en de uitstekende delen van het wrak markeerde. Maar nu zien we de Elbe in het echt: het wrak torent acht meter boven het zand uit. Het zicht is vandaag geweldig, meer dan twintig meter. Scholen kleine vis zwemmen in en uit het wrak. We zwemmen wat dichterbij en zien dat er iets grondig mis is. Als een soort vitrage hangt er een groot stuk staand want over de Elbe, het netmateriaal vormt een dodelijke val voor de bewoners van dit wrak. Klaudie maakt met haar camera opnamen van de vastzittende kabeljauwen en ik probeer te redden wat er nog te redden valt. Zo snel als het kan knip ik het net in stukken en prop deze in de postzak die ik heb meegenomen. Met een musketonhaak klik ik de zak aan de ankerlijn. Het

Voor sportduikers kunnen spooknetten gevaarlijk zijn.





Schaaldieren zoals deze Noordzeekrab zijn door het verloren netmateriaal ten dode opgeschreven.

volgende buddypaar zal het werk afmaken, want door de duikdiepte van 32 meter zijn we beperkt in de duiktijd.

### Vastzittende sport vissers

De stukken staand want die in het wrak vastzitten vormen ook een groot probleem voor de vele sportvissers die graag in de buurt van wrakken vissen. In het netmateriaal blijven namelijk haken vastzitten waardoor de vislijn breekt. Het gevolg is dat naast de netten ook vislijnen op het wrak achterblijven. Ook in deze lijnen kunnen vissen en schaaldieren verstrikt raken.

Voor mij was de maat op een gegeven moment vol. Het werd noodzaak om de steeds groter wordende hoeveelheid netten op de wrakken te stoppen. Makkelijk was het niet, zeker niet in het begin. In plaats van begrip, kregen we hoon-gelach van de vissers. Het zou allemaal wel meevallen. De zee heeft een zelfreinigend vermogen en die paar netten rollen zichzelf op en zouden binnen een paar jaar wel verdwenen zijn. De discussies liepen soms hoog op. Gelukkig kreeg ik duikers, die zich bij mij hadden ingeschreven en hadden betaald voor een Noordzeeduik, zover dat ze een deel van hun duik wilden besteden aan het bevrijden van vastzittende vissen, krabben en kreeften. Het was echter ondoenlijk om dat iedere keer van de duikers te verlangen.

### Onbegrip

Het bleef moeilijk beroepsvissers te overtuigen dat hun netten veel schade aan de vis en schaaldieren berokkenen. Dat begon te veranderen toen ik Klaudie Bartelink leerde kennen. Zij is een getalenteerde onderwater cameravrouw die het 'spookvissen' goed in beeld wist te krijgen. Een beeld dat soms echt afschrikwekkend is. Het meest in het oog springend zijn de verspeelde netten van Deense- en Nederlandse vissers. De videobeelden van Klaudie maakten in één klap duidelijk hoe dramatisch de situatie onder water is. Sommige wrakken zijn vervuild met tientallen meters netten waarin veel vishaken met daar aan honderden meters vislijn, lood en kunstaas zijn blijven haken. In die netten hangen rottende kadavers van kabeljauw, baarzen, kreeften, krabben en soms zelfs bruinvissen, dolfinen of zehonden. Niet alleen een vreselijk gezicht, maar ook gevaarlijk voor duikers.

### Schoonmaakduiken

Het project Duik de Noordzee Schoon kreeg steeds duidelijker contouren. De Vereniging Kust en Zee wilde graag met ons samenwerken en in deze vereniging vonden we een betrouwbare partner. Daarnaast werken we samen met de Stichting De Noordzee en Bureau Waardenburg.

Verder werden we uitgenodigd om bij Sportvisserij Nederland een lezing te verzorgen. De organisatie, die een duurzame visserij hoog in het vaandel heeft staan, reageerde

geschokt op onze onderwaterbeelden. Ze namen hun verantwoordelijkheid en doneerden een flink bedrag voor onze schoonmaakwerkzaamheden.

Inmiddels hebben we een team van ervaren wrakduikers geformeerd, ieder met zijn of haar eigen specialiteit. Ook hebben we ons project gepresenteerd op de Duikvaker, een vakbeurs voor sportduikers. Dit heeft tot nu toe geresulteerd in zestig schoonmaakduiken met gemiddeld twaalf duikers. Hierbij zijn honderden kilo's netten, loodblokken, lijnen en kunstaas geborgen.

## De sportvissers namen hun verantwoordelijkheid en doneerden een flink bedrag voor de schoonmaakwerkzaamheden.

een succes is. We weten dat we aan een enorme klus zijn begonnen. Het begin is er, het draagvlak neemt alleen maar toe en door zo veel mogelijk partijen te betrekken kunnen we de wrakken op de Noordzeebodem terugbrengen tot oases van onderwaterleven. V

Sportvisserij Nederland heeft overigens duidelijk aangegeven dat het verspeelen van lijnen en ander vismateriaal op wrakken niet meer kan en is op zoek naar vislijnen die in het zeewater afbreken en naar alternatieven voor vislood.

Vast staat dat het project Duik de Noordzee Schoon

### Schatkamers van de Noordzee

Het boek 'Wrakken, schatkamers van de Noordzee' beschrijft het intrigerende verhaal van een groep sportduikers die zich inzetten om de wrakken te ontdoen van visnetten, lijnen en lood. Hierdoor redden ze honderden kreeften, krabben en vissen het leven en voorkomen dat de wrakken ingepakt worden in steeds meer nylon.

Vanaf 1 december is dit fotoboek verkrijgbaar. 120 pagina's met 160 kleurenfoto's. Inclusief Dvd in HD kwaliteit. Prijs 29,95 euro  
Info : [www.duikdenoordzeeschoon.nl](http://www.duikdenoordzeeschoon.nl)

